

Nr 241.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående årligt understöd åt förre extra vaktkonstapeln J. A. Gustafsson; given Stockholms slott den 17 mars 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Tidigare träffades i vissa fall avtal mellan fångvården och enskilda industriidkare, varigenom fångarbetskraft mot ersättning ställdes till dessas förfogande. Ett dylikt avtal har sedan lång tid tillbaka varit gällande mellan fångvården och aktiebolaget Stockholms skofabrik. Enligt sagda avtal har bolaget tillhandahållit icke blott samtliga för arbetenas utförande erforderliga materialier utan även särskilda av bolaget avlönade verkmästare. Fångvården har erhållit ersättning efter kvantiteten av

utförda arbeten. Efter prövning i varje särskilt fall av direktören vid centralfängelset å Långholmen hava ifrågavarande verkmästare fått handleda för omhandlade arbeten avdelade fångar, varjämte verkmästarna, i vad avser ordning och säkerhet, varit ställda under direktörens befäl.

Sedan omförmälda avtal med aktiebolaget Stockholms skofabrik efter uppsägning från fångvårdens sida upphört att gälla med utgången av oktober månad 1932, har Johan August Gustafsson, vilken tjänstgjort såsom verkmästare vid de för skofabriken utförda arbetena inom centralfängelset, anhållit att genom statens försorg komma i åtnjutande av pension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Gustafsson är född den 13 november 1867;

att han, med tillämpning av det mellan fångvården och aktiebolaget Stockholms skofabrik gällande avtalet, den 10 januari 1898 antagits till extra vaktbetjänt vid centralfängelset å Långholmen för att tjänstgöra såsom verkmästare vid de för skofabriken utförda arbetena samt att han därefter i samma egenskap (sedermera med benämning extra vaktkonstapel) tjänstgjort inom fängelset intill avtalets upphörande eller i det närmaste 35 år, därvid avbrott förekommit endast under kortare tider, då han åtnjutit semester eller sjukledighet;

att den till honom från bolaget utgående avlöningen under åren 1922—1931 utgjort i medeltal omkring 4,300 kronor för år;

samt att han, som i början av november månad 1932 fått lämna sin ifrågavarande anställning hos bolaget utan att därifrån erhålla pension, befinner sig i knappa ekonomiska villkor.

Direktören vid centralfängelset å Långholmen har i avgivet yttrande anfört bland annat följande:

Under den tid av nära 35 år, som Gustafsson tjänstgjort vid fängelset, hade han på ett berömvärt sätt fullgjort sina uppgifter. Hans humanitet, välvilja och övriga personliga egenskaper hade icke allenast gjort honom till en duglig arbetsledare utan även satt honom i stånd att utöva ett fostrande inflytande å de under hans ledning ställda fångarna. Gustafssons yrkesskicklighet och framstående ledarförmåga hade i avgörande grad bidragit till att de för bolaget utförda arbetena varit av stor omfattning och därigenom i samma mån tillfört fångvården avsevärd inkomst. Gustafssons ställning vid fängelset hade i det väsentliga motsvarat en befattningshavares, med hänsyn till omfattningen av arbetsuppgifterna närmast i yrkesmästargrad.

På grund av det anförda talade starka billighetsskäl för att Gustafsson av statsmedel tillerkändes ett årligt understöd. Väl finge det anses anmärkningsvärt, att Gustafssons arbetsgivare icke såge sig i stånd att bereda honom pension eller ens annan sysselsättning, men då Gustafssons arbete, ehuru formellt utfört för bolagets räkning, likväl i verkligheten kunde sägas hava direkt kommit fångvården till godo, syntes det icke vara staten värdigt att lämna honom blottställd, då han uppnått den för civila befattningshavare, närmast motsvarande hans ställning, fastställda pensionsåldern och tillika kunde i det närmaste räkna det antal tjänstår,

som skulle hava berättigat honom till erhållande av full pension, om han varit statstjänsteman.

Tidigare hade i ett likartat fall pension beviljats. Vaktkonstapeln C. J. Linddal hade sedan den 18 oktober 1893 för privat arbetsgivares räkning tjänstgjort å fängelsets skomakeriverkstad, till dess han den 1 januari 1906 erhållit förordnande såsom arbetsledare för statens räkning. Den 22 december 1910 hade Linddal konstituerats till vaktkonstapel, från vilken tjänst han avgått den 1 april 1916. Då Linddal icke innehaft tio tjänstår i statstjänst, hade han icke varit berättigad till pension jämlikt 1907 års pensionslag, men genom beslut av 1917 års riksdag hade han erhållit ett årligt understöd av 600 kronor. Linddal hade visserligen, i motsats till Gustafsson, innehaft statstjänst vid avgången från sin befattning vid fängelset, men det kunde antagas, att Linddals pension beviljats mera med hänsyn till hans långvariga tjänstgöring såsom arbetsledare i enskild tjänst än på grund av hans korta anställning såsom vaktkonstapel.

Fångvårdsstyrelsen har i ärendet anfört bland annat följande:

Om också Gustafsson icke avlönats av statsmedel, hade i allt fall honom åliggande arbetsuppgifter och hans ställning i övrigt varit fullt jämförbara med en befattningshavares inom fångvårdsstaten. Med hänsyn härtill och då, enligt vad styrelsen inhämtat, Gustafsson icke kunde påräkna någon pension från aktiebolaget Stockholms skofabrik, syntes styrelsen starka billighetsskäl tala för att Gustafsson bereddes årligt understöd av statsmedel.

Jämfördes den ersättning, Gustafsson uppburit från bolaget, med den avlöning, dyrtidstillägg och provisoriskt dyrortstillägg inberäknade, som under samma år utgått till en ordinarie vaktkonstapel i högsta löneklassen vid centralfängelset å Långholmen, befundes, att Gustafsson varit något gynnsammare ställd än en dylik vaktkonstapel. Gustafsson syntes i allt fall böra i pensionshänseende närmast likställas med en vaktkonstapel, varvid dock hänsyn borde tagas till den omständigheten, att Gustafsson icke erlagt avgifter för tjänstepensionering.

Fångvårdsstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande åt Gustafsson av årligt understöd med lämpligt belopp.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört, att då Gustafsson utfört sitt arbete vid centralfängelset å Långholmen icke för statens utan för aktiebolaget Stockholms skofabriks räkning och för detsamma icke uppburit någon som helst avlöning av statsmedel, statskontoret funne sig — oaktat de utmärkta vitsord, Gustafsson erhållit, och de ömmande omständigheter, som av honom åberopats — icke gärna kunna tillstyrka utverkande av årlig pension åt honom. Statskontoret tilläte sig erinra, att 1927 års riksdag avslagit väckt motion om beredande av årligt understöd åt en f. d. polisman, beträffande vars anställningsförhållanden förelegat omständigheter i viss mån liknande dem, som åberopats beträffande Gustafsson (bankoutskottets utlåtande nr 36, p. 55).

Då Gustafsson icke varit anställd i statens tjänst och icke till någon *Departements-* del uppburit avlöning av statsverket, kan självfallet råda tvekan, huru *chefen.*

vida pension eller därmed jämförligt understöd bör beredas honom av statsmedel. För min del är jag av den uppfattningen, att man vid denna frågas bedömande bör fästa stort avseende vid att det mellan fångvården och aktiebolaget Stockholms skofabrik träffade avtalet, sett från statens synpunkt, haft till ändamål att främja ett fångvårdsintresse, nämligen att bereda lämplig sysselsättning åt fångarna, samt att Gustafssons under omkring 35 år bedrivna arbete inom centralfängelset å Långholmen kan sägas hava utgjort ett led i fångvårdsanstaltens verksamhet på ungefär samma sätt, som om han varit statstjänsteman. Omständigheter av denna art förelågo icke i det av statskontoret åberopade, vid 1927 års riksdag behandlade pensionsärendet. Beaktas jämte nämnda omständigheter det förhållandet, att Gustafsson — som är 65 år gammal — är utan stadigvarande arbetsanställning samt befinner sig i behov av ekonomiskt bistånd, synes mig staten icke böra undandraga sig att bereda honom understöd.

Då Gustafssons ersättning icke utgått av statsmedel, torde man vid understödsbeloppets bestämmande icke kunna taga nämnvärd hänsyn till ersättningens storlek. För min del ifrågasätter jag såsom skäligt ett belopp av 1,200 kronor årligen, att bestridas från allmänna indragningsstaten. Då Gustafsson, enligt vad jag inhämtat, för närvarande har arbete, ehuru av mera tillfällig art, hos skofabriken, synes pensionen böra utgå först från och med den 1 juli 1933.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre extra vaktkonstapeln vid centralfängelset å Långholmen Johan August Gustafsson må från och med den 1 juli 1933 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 1,200 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birger Brandt.